

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PIGTRAAD

NR. 2 . FEBRUAR 1957
12. ARGANG

UDGIVET AF
**KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND**

HEYDES BOGTRYKKERI

Frederiksholms Kanal 4

TRICAMIONINTERNATIONAL
AUTOTRANSPORTNyhavn 38 — Kbh. K.
Telf. Palæ 7097 — 7098**H. J. ANDERSEN**Spedition - Klarering - Transport
Frilager 7, stuen**C. TROLLE, SPEDITION**

Amaliegade 33   Minerva 2810

BLANKENSTEINERS EFT.Søkort
Esplanaden 48**KNUD JENSENS
BOGTRYKKERI**

St. Kongensgade 61 A   Kbh. K.

**AKTIESELSKABET
P. MALLING**

Central 1267   Kbh. K.

**CHARLES LEISNERS
BOGTRYKKERI A/S**

Vester 3431   Kbh. V.

BONDES BOGTRYKKERI

Drejøgade 11   Kbh. Ø.

BOGTRYKKERIET ALFA

Bredgade 76   Kbh. K.

**ÆSKEFABRIKEN
„VALLI“**

Tlf. Ægir 3335 og 3321   Kbh. N.

DROST & RYE PETERSEN

Heimdalsgade 6 — N.

KVINDELIGT**ARBEJDERFORBUND**

København afd. 1

**KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND**

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K. (kontortid: 10—15).
Telf.: Om dagen Minerva 1336, om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været boddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, sagfører Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.

Næstformand: Oberst Fl. B. Larsen, Østerbrogade 28, Kbh. Ø. C. 16.014.

Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.

Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Ordrup 5075.

Sekretær: Overlærer Johs. Fosmark, Slagelsegade 9, 2., København Ø.

Den øvrige bestyrelse:

Pastor Aage E. Damtoft, Vesterbro
76, Aalborg.

Sv. Darling, Hillerød.

Seminarietforstander, cand. mag.
Paul Holt, Århus.Landsretssagfører Otto Jespersen,
Store Torv 16, Århus.Arkitekt P. A. Johansen, Bernstorffs-
lunds allé 80, Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa,
Banegårdspladsen, Århus.Bibliotekar O. Leth, Johnstrupsvej 8,
Sorø.Aut. vand- og gasmester Johs. Loft,
de Mezasvej 18, Århus.Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby,
Fyn.

Fabrikant Poul Møller, Skive.

Læge Børge Næsted, Sadolinsgade 9,
Odense.Boghandler Otto W. Olesen, Rådhus-
stræde 2, Randers.Kontorchef O. Olesen, Grønnegade
18 A, Herning.Landsretssagfører H. Rambusch,
Kongensgade 49, Esbjerg.Pastor Poul Riis, Rosenvængets Side-
allé, København Ø.

Prokurist Otto Schmidt, Kolding.

Dommer K. Thestrup, M. F., Herning.

FORSIDEN:

SECRETARY-GENERAL Dag Hammerskjöld, 52 år, svenskfødt. Han har beklædt stillingen, siden nordmanden Trygve Lie gik af. Hver gang et nyt uroligt hjørne på landkortet lader høre fra sig, venter alle, at F.N.s generalsekretær skal mægle og skaffe fred. — Jo, han har nok at gøre. — Se iøvrigt artiklen side 37.

BLADET PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceanfdeling: St. Kannikestræde 10, København K. (kontortid 10—15) Minerva 1336.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Overlærer Johs. Fosmark. (Medlem af Dansk Fagpresseforening), Slagelsegade 9, 2. København Ø. Telefon: Øbro 8537 (træffes bedst 17,30—18,30).

FORRETNINGSFØRER FOR BLADET

Arkitekt Henning Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund.
Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

Folketidendes bogtrykkeri,
Ringsted.

INDHOLD:

	Side
Når en stat forbryder sig	31
Wollheim contra I. G. Farben . .	33
15 mill. til k-z-fanger i Svejs . .	35
Manden, der skal skabe fred . .	37
Dagbogsblade	37
Bøger	41
Højskoleforstander på glat-is . .	47
Anmodn. fra Det kgl. Bibliotek	48
Stipendier til studier i Norge . .	48

Når en STAT forbryder sig —

Under denne overskrift bragte Dagens Nyheder for 7. februar en leder over to spalter. Da de fremsatte synspunkter ligger ganske på linje med vore synspunkter, gengiver vi lederen i sin helhed:

Meddelelsen om, at det store, tyske industriforetagende, I. G. Farben, som nu er i likvidation, har indvilget i at betale ca. 50 millioner kroner i erstatning til de koncentrationslejr-fanger, som under krigen blev tvangsudsukrevet til at arbejde for virksomheden, er blevet modtaget og kan kun modtages med tilfredshed.

Imidlertid bringer den i erindring, at en lang række tidligere tyske koncentrationslejr-fanger udover dem, der her måtte komme i betragtning, har et berettiget og juridisk utvivlsomt uafviseligt krav på at få erstatning af Tyskland.

Otte vesteuropæiske stater, deriblandt Norge og Danmark, har officielt fremsat krav i denne forbindelse, og hele denne sag har fået en naturlig tilspidsning, efter at den tyske forbundsrepublik i fjor vedtog en lov, ifølge hvilken der skal ydes erstatning til tyskere, der led overlast i kampen mod nazismen, og man altså kan stille det nærliggende spørgsmål: Når Vesttyskland er erstatningspligtig overfor sine egne ofre, er det så ikke i endnu højere grad erstatningspligtig overfor fremmede, der måtte gennemgå pinsler i tyske koncentrationslejre?

Antagelig vil Vesttyskland på et vist tidspunkt blive stillet overfor et samlet krav fra et endnu større antal vesteuropæiske lande end de før nævnte otte — et krav, der vil blive udregnet på grundlag af de satser, der er fastsat i den i fjor sommer vedtagne tyske lov. At kravene ikke

kommer til at dreje sig om småbeløb, vil fremgå alene deraf, at f. eks. Norge med lovens satser som udgangspunkt har udregnet sit krav til at lyde på 730 millioner kroner, Danmark sit til omkring en fjerdedel af Norges.

Det er fra de danske, politiske fangers side flere gange understreget, at man ikke er ude efter at få sig betalt for sin indsats mod nazismen. Motiveringen for kravet er dette, at har Tyskland begået en forbrydelse — og man overbevises om, at det er tilfældet, når man kaster blikket på bestemmelser bl. a. i Haager- og Genfer-konventionen — så har det som enhver anden lovovertræder af større eller mindre format pligt til at bøde derfor. Hvad boden — erstatningsbeløbene — skal anvendes til, må de respektive regeringer afgøre. Efter hvad der oplyses overfor os, har til dato kun ét lands politiske fanger, nemlig Jugoslaviens, modtaget erstatning fra Vesttyskland.

Som nævnt, I. G. Farbens „gestus“, eller hvad man nu vil kalde det, aktualiserer hele dette uafgjorte mellemværende, som før eller siden må bringes til afslutning. Synspunkterne, der fremføres: At udlændinge, terroriseret af tyskere, næppe kan have mindre gyldige krav end tyskere, terroriseret af landsmænd, og at retfærdigheden også bør ske fyldest, når det er nationer og ikke personer, der forbryder sig, forekommer vanskeligt at bortargumentere.

A. P. HJORTSØ

Civilingeniør

Gothersgade 158, C. 11392
København K.

MOGENS C. MOGENSEN
Niels Brocksgade 4

RALPH M. MOGENSEN
Niels Brocksgade 4

**KARL POVLSSENS
BOGTRYKKERI**
Svanemosegårdsvej 4
Tlf. Luna 3788

**C. A. JØRGENSENS
BOGTRYKKERI**
Gråbrødretorv 14 Byen 6842

**FERD. HANSENS
TRYKKERIER**
Emiliegade 4 Tlf. 4500

ROBERT W. PEYRATH
Klicheanstalt
Gothersgade 101 Kbh. K.

JOH. BRÜNNICH
Absalonsgade 39
København V.

AKTUEL KLICHE SERVICE A/S
Farvergade 2
København K.

EVALD's LINIERANSTALT
Graabrødrestrede 23
Byen 6055

**FR. JENSENS
BOGBINDERI**
Pilestræde 52

Brasiliansk Kaffe Kompagni

AKTIESELSKAB

Frederiksgade 19

København K.

AKTIESELSKABET MARITIME AGENCY

Bredgade 36

København K.

NORDISK COPYRIGHT BUREAU

Upsalagade 24

København Ø.

HARVEY & CO

Hammerensgade 3

København K.

C. A. BERTELSEN
Rådgivende civilingeniør
Grundtvigsvej 25

København V.

NIELSEN & LAURITSEN

København K.

KORNHANDEL A/S

St. Strandstræde 14
København K.

KØBENHAVNS NY TØMMERHANDEL A/S

LYGTEN 10
NV.

Sagen

X
X
X
X
X
X
X
X

mod

WOLLHEIM I. G. FARBEN

Den interessante retssag mod I. G. Farben gøres i sidste nummer (6.2.57) af SAGFØRERBLADET, der udgives af SAGFØRERRÅDET, til genstand for en udførlig omtale. Artiklen er skrevet af dommer Huno von Holstein.

Vi gengiver artiklen i sin helhed, da de fremførte synspunkter har almindelig interesse for danske fanger i deres retsstilling overfor det nazistiske Tyskland. Artiklen lyder sådan:

Fornylig stod en notits i pressen om, at nordmænd, der under krigen var ført til Tyskland som tvangsarbejdere, overvejede at søge erstatning, efter at en tysk domstol havde dømt den store industrikoncern I. G. Farben til at betale en jødisk tvangsarbejder 10.000 d-mrk. Dommen er imidlertid ikke ny. Den blev i første instans afsagt af Landgericht i Frankfurt am Main og appelleredes til Oberlandesgericht sammesteds. I sommeren 1956 blev dommen efter avisernes meddelelser stadfæstet med det resultat, at I. G. Farben nu tilbød at yde en erstatning på 30 millioner d-mrk. til alle jødiske tvangsarbejdere ved koncernens fabrikker for syntetisk gummi, Bunafabrikkerne i Auschwitz. Processen er en af de mest betydningsfulde i vor tid af flere grunde, men når den her skal fremdrages, er det for at gøre opmærksom på de meget interessante synspunkter, hvorpå Wollheims sagsfører, Rechtsanwalt Otto Küster fra Stuttgart, baserede sin procedure. Hans indlæg findes ordret gengivet i novemberhæftet 1955 af et lille tidskrift, som næppe læses af ret mange herhjemme, men som arbejder for forståelse mellem jøder og kristne. Dets navn er „Freiburger Rundbrief“.

Først et par ord om baggrunden for sagen. Den 8. marts 1943 blev Norbert Wollheim og hans familie anholdt i Berlin, og fem dage senere stod de på losserampen i Auschwitz. Transporten bestod af 946 mænd,

kvinder og børn. Af dem blev 218 mænd og 147 kvinder taget til arbejde, resten, deriblandt Wollheims hustru og barn, gik direkte i gaskamrene. Wollheim måtte alene marchere ind i lejren, over hvis port stod denne indskrift: „Alle Häftlinge sind Eigentum des Reiches“. Han var blevet slavearbejder hos I. G. Farben.

„Ein Lehrprozess für unsre Zeit,“ kalder Otto Küster sagen i sin procedure for Oberlandesgericht, og han slår først fast, at han ikke vil gøre gældende, at indklagede I. G. Farben og dets ledende mænd har gjort sig skyldig i forsætlig medvirken til de forbrydelser, som blev begået mod de fabrikkerne overladede mennesker. Heri er han på linie med Landgerichts dom. Ej heller vil han hævde, at Wollheim personlig er blevet mishandlet eller truet, og hans sundhed har ikke taget påviselig organisk skade ved opholdet i arbejdslejren. Alligevel må han have krav på en erstatning efter B.G.B. § 847, hvori det hedder: „Im Falle der Verletzung des Körpers oder der Gesundheit sowie im Falle der Freiheitsentziehung kann der Verletzte auch wegen des Schadens, der nicht Vermögensschaden ist, eine billige Entschädigung in Geld verlangen . . .“

Indklagedes værkførere, arbejdsledere og andre faste folk har behandlet disse slavearbejdere ud fra den grundindstilling, at det her ikke drejede sig om mennesker, men om undermennesker, siger Otto Küster.

De har ladet dem svejse uden briller, arbejde i iskoldt vand uden støvler, trække tunge kabler uden skulderstøtte, har jaget dem i træsko op på isklædte piller, ladet dem arbejde i svimlende højde uden sikkerhedsbælte og har tvunget dem til at løbe med centnertunge sække, der forøgedes med en til, når det ikke gik stærkt nok. De har truet arbejderne med pryglebukken, sprøjten og gaskammeret for ved hjælp af dødsangsten at drive dem til stadig mere arbejde og har selv mishandlet dem med slag og spark. Selv om indklagedes ledere ikke har medvirket til disse handlinger, så bliver de ansvarlige for deres undergivnes mishandlinger af tvangsarbejderne til lemlæstelse eller død, fordi de kunne og burde have forhindret dette. Her er ikke alene tale om en undladelsessynd, men indklagedes ledende mænd er aktivt gået ind i den rolle, der er nøgleskikkelsen i vor tids stater, hvor retsordenen er trampet ned, i rollen som den aktivt beredvillige (willfährige) hjælper. Wollheim er ikke blevet lemlæstet. Han har måttet arbejde uden sikkerhedsbælte og svejse uden briller, men han er ikke styrtet ned og ikke blindet. Alligevel må han have krav på erstatning, fordi den omstændighed, at han ikke kunne vægre sig ved at lystre ordrer til at gøre, hvad intet menneske må tvinges til at gøre, konkretiserede frihedsberøvelsen til en følelse af at være reduceret til en ting, ikke et levende væsen.

Dette er Otto Küsters første argument til støtte for erstatningspåstanden. Det andet og væsentligste bryder helt nye veje.

Landgericht har slået fast, at indklagedes ledere ikke vidste, hvilke lidelser deres folk tilføjede arbejderne. Havde de vidst det, ville de ikke have haft noget valg, men måtte have lukket fabrikkerne og meldt sig til fronten. De kunne ikke undskylde sig med, at tvangsarbejderne ikke blev myrdet af Gestapo, så længe de var i lejren, for det er klart fastslået i efterkrigstidens tyske retspraksis, at hvor forbrydelser begås, må man ikke overveje, om man kan redde den ene eller den anden ved at gå med,

**SKANDINAVISK
DYBTRYK SERVICE A/S**
Linnegade 22 Kbh, K.

M. WISEMAN & CO. LTD.
Skandinavian branch
Badstuestræde 10 A Kbh, K.

**KØBENHAVNS
SALATFABRIK**
Strandboulevard 130 Kbh, Ø.

C. F. VOIGT

Esplanaden 26
København K.

CHR. OLSEN
Aktieselskab
Gothersgade 103
København K.

„CLICHÉFA“
Palæ 3002
St. Kongensgade 31 Kbh, K.

Firestone

**INGENIØRFORRETNINGEN
„STANDARD“**
Ferederikssundsvej 278 Tlf. Bella 1886

**DANSK SKOVFORENING
SEKRETARIAT**
Vester Voldgade 86 København V.

DANSK BIOGRAF REKLAME A/S
Gothersgade 175 København K.

VALDEMAR CRONE A/S
Graabrødretorv 16 København K.

**INGENIØRFIRMAET
P. LYTZEN**
Jægersborgvej 47 — Lyngby — Tlf. Ly. 2705 og 6158

SCANDINAVIAN-AMERICAN NYLON HOSIERY

NÆRUM

**HASLEV & OMEGNS
BRUGSFORENING**
Tlf. 173 - Haslev

**HJALMAR JØRGENSEN
CIGARFABRIK**
Faxe Ladeplads
Telefon 189

H. TUEKÆR JENSEN
Faxe Ladeplads Tlf. 14

Haslev Andels-Svineslagteri

MEJERIET DANNEVIRKE
H. Madsen
Tlf. 165 Haslev

AL FORSIKRING
HÅND I HÅND
Inspektør Erik Petersen
Tlf. Haslev 376

AKTIESELSKABET Banken for Faxe og Omegn

**FAXE
INSTALLATIONSFORRETNING**
v. Harry Christensen
Tlf. 160

RENSERIET „PRØVESTENEN“
Leo Hansen
Tlf. Faxe Ladepl. 100

men har pligt til at holde sig borte, hvis man ikke har kræfter til at forhindre forbrydelserne. Det er fastslået, at de ledende intet vidste, skønt der til denne lejr på et par tusind mennesker hver dag førtes et par hundrede nye arbejdere. Hvor blev de af? Det er fastslået, at de ledende intet så, intet lugtede, intet hørte, skønt alverden ellers så, lugtede og hørte, hvad der skete. Men kun den yderste grad af mangel på omhu, af efterladenhed eller, som Landgericht siger i dommen, den forfærdeligste ligegyldighed kan have hindret dem i at vide, hvad de kunne og måtte vide. Hvad var da den sekundære pligt, som indklagedes ledere i hvert fald burde have opfyldt? De havde muligheden for og pligten til, for atter at citere Landgericht, „i mange småting væsentligt at forbedre fangernes skæbne“. De havde en omsorgspligt, men den har de forsonligt, og derved har de forværret arbejdernes vilkår, derved har de øget deres frygt. Netop dette er kernen i denne proces, at Wollheim kræver erstatning, fordi han har lidt skade på grund af frygt. Det har nemlig ingen mening, at vor tids justits beskæftiger sig med tusindtal skader, som mennesker har tilføjet andre mennesker, hvis man ikke tager notits af den grundskade, frygten er, den forfærdeligste skade mennesker kan volde andre, frygten som udslukker det menneskelige ansigt og fortærer den menneskelige personligheds kerne.

Otto Küster uddyber dette i tre teser:

1. Den som i en stat, hvor uretten hersker, får tildelt menneskelig arbejdskraft, for at den under frygtens piskeslag kan arbejde i hans virksomhed, han er, hvis han ikke kan modsætte sig dette, som et retsligt minimum forpligtet til at vise menneskelighed, i gerning, hvis der er lejlighed dertil, i ord, hvor handling ikke mere er mulig, i tavshed, når også ordet er nægtet.

2. Den, som benytter sin magt over en gruppe, i hvilken kollektivangsten hersker, til at tilføje den ene eller den anden ondt, har forbrudt sig mod ethvert medlem af gruppen, for-

di enhver må regne med, at han bliver den næste.

3. Selve det, at volde nogen frygt, er efter lovens mening helbredskrænkelser.

Til støtte for sin første tese citerer Otto Küster et par fangelæger. Mod fangernes frygt var en menneskelig kontakt, der var forstående og medfølelse, af betragtelig virkning, skriver den ene. Den anden skildrer de hjertelæsioner, angstfølelse kan medføre, og slutter: „I lejren havde vi læger desværre få midler mod sådanne lidelser, men gode ord, en rolig og tillidsfuld optræden var ofte en god erstatningsmedicin.“ De ledende mænd fra indklagede interesserede sig ikke for menneskelig kontakt med slavearbejderne. Skulle man tale med dem, skete det altid gennem tredie-mand. Det faldt dem aldrig ind at regne ud, til hvor mange mennesker barakkerne egentlig var bygget, skønt denne tobenede rigsejendom var stuvet sammen i dem som døde ting. Har de nogensinde undersøgt, hvad et stykke brød var værd i lejren, og erfaret, at kursen var en guldtand? Har de forbudt deres underordnede at handle med de dodes klæder i stedet for at fordele dem mellem de frysende overlevende? Man skyldte slaverne at vise menneskelighed. Man viste kun „die entsetzliche Gleichgültigkeit“.

For sin anden tese anfører Küster, at når Wollheim så en kammerat styrte ned og blive fjernet i retning af krematoriet, eller hans sidemand på grund af manglende isolering fik underlivet ødelagt og ligeledes forsvandt mod ovnene, så følte han først rigtig sin ufriheds gru, så faldt rædselen over ham, angsten for, at i næste time, i morgen eller i overmorgen blev det hans tur at lide denne skæbne. Hver gang en anden ramtes, blev også han ramt.

Sin tredje tese støtter Otto Küster på en dom, afsagt af Bundesgerichtshof i 1954, hvorefter en kvinde, som ved en fejltagelse under en blodtransfusion fik blod fra en syfilitiker, men ikke smittedes, tilkendtes erstatning efter B.G.B. § 847 med den begrundelse, at en sådan blodoverførsel, selv om den ikke medfører infektion, er at anse for en legems-

beskadigelse, der i regelen mindst medfører en immateriel skade. Altså er det angsten for at være blevet syg, der ydes hende erstatning for. Hos Wollheim var det angsten for at blive den næste, og denne angst må indklagede yde ham erstatning for.

Med denne procedure vandt Rechtsanwalt Otto Küster en af de største sejre, der har været nogen sagfører forudt. Men han kom ikke uskadt ud af sagen. Han havde tidligere været Staatsbeauftragter für die Wiedergutmachung i Baden-Württemberg, d. v. s., at han på statens vegne ledede arbejdet med at give jøderne godtgørelse for de lidelser, som var påført dem under naziherredømmet, men i august 1954 blev han afskediget uden varsel. Det vakte voldsom opsigt og medførte stærke meningsudvekslinger overalt i Tyskland. Først efter et års forløb lykkedes det Küster at fremtvinge en erkendelse af, at afskedigelsen havde været aldeles uberettiget, og et forlig opnåedes, men han blev ikke påny Staatsbeauftragter.

Retsind og frygtesløshed er en advokats adelsmærke. Rechtsanwalt Otto Küster har vist, at han er i besiddelse af begge disse egenskaber i fuldt mål.

XXXXXXXXXX

15 mill. sv. frank til ofre i Svejts

Ifølge en meddelelse i „National-Zeitung“ i Basel for 6. februar andrager Det tyske Forbundsråd om, at der udbetales 15 millioner svejtserfrank til nazismens ofre i Svejts som forskud.

Anvendelsen af beløbet skal ske i overensstemmelse med de almindelige grundregler i folkeretten, der sikrer religionsfrihed, beskyttelse mod forbryderiske overgreb på liv, ære og ejendom.

Bladet betegner løsningen som provisorisk og af usædvanlig natur. Det hedder, at afgørelsen ikke skal skaffe præcedens, og at der er tale om en frivillig ordning.

Bladet anfører ikke klart, hvor stort et antal tidligere k-z-fanger Svejts har, men man kan af artiklen slutte, at tallet må ligge mellem 1000 og 1200.

A/S HOTACO

Holbæk

**FORD
I
HOLBÆK**

H. C. OLSEN

JYDSK ULDVARE

Tlf. 1096

Holbæk

CARL JENSEN & SØN A/S

Nykøbing Sj.

KALUNDBORG

TRÆLASTKOMPAGNI A/S

N. JENSENS SØNNER

Snedkermestre

Kalundborg

**KALUNDBORG
KUL KOMPAGNI A/S**

**IMPORTKOMPAGNIET
KALUNDBORG A/S**

THYME & SØN

Kalundborg

WIENERBAGERIET
Orla Jensen, Svinninge

POUL LARSENS EFTF.
Carl Sørensen, Svinninge

Holbæk Amts Venstreblad

Holbæk Amts Andels-Svineslagteri

Handelskompagniet

AKTIESELSKAB

Holbæk

SKANDINAVISK MØBEL VÆRK A/S

Holbæk

NYKØBING S. TRÆLASTHANDEL

v. Poul Christiansen

Gislinge Mejeri og Flødefabrik

CARL RASMUSSEN

Tlf. 1000

Kalundborg

**SKOTØJSFABRIKEN
„FORTO“**

Brdr. Birk

Hørve

DRAGSHOLM SLOT

Hørve

VIG MASKINFABRIK

H. Hansen

Vig

Tlf. 103

SCHRØDER

ANTENNER TIL FJERNSYN

Asnæs — Tlf. 197

Hillerød Andelsslagteri

A. m. b. A.

MISSIONSHOTELLET

Helsingør
Tlf. 21.0591

**FOLKETIDENDES
BOGTRYKKERI A/S**

Ringsted

Manden, der skal skabe

Fred i verden

Hans arbejdsevne er enorm, og han er specialist i at undgå private indbydelser.

1. januar: Dag Hammarskjöld orienteres om planerne for at sætte bom for Sovjets fremtrængen i Det mellemste Østen. 3. jan.: Yemen klager til D.H. 7. jan.: Kadarregeringen indbyder D.H. til besøg til foråret. 16. jan.: Erklæring til D.H. om, at Israel rømmer Sinai — men ikke Gaza. 26. jan.: Rapport fra D.H. om Israels modstand. 4. febr.: Nu har D.H. udspillet (i Det mellemste Østen). 6. febr.: Levant-krisen nærmer sig et nyt højdepunkt i F.N. 7. febr.: Storbritanniens og Frankrigs delegerede ved F.N.'s besluttede i dag at opsøge D.H. i et forsøg på at fremkalde nye forhandlinger om Suezkanalens fremtid.

Det er blot et lille pluk af dagbladernes overskrifter i den sidste tid. De viser med al tydelighed, at man overalt i verden har øjnene rettet mod denne mand og venter hans indgriben snart her snart der for at fremme fredens sag.

Hvem er da denne Dag Hammarskjöld? Han er svensker af fødsel. 52 år gammel. Siden 1953 generalsekretær for F.N. Han er udgået fra universitetet i Uppsala, hvor han studerede fransk, litteratur, praktisk filosofi og nationaløkonomi. Han tog alle sine akademiske grader på rekordtid. I en alder af kun 30 år blev han statssekretær i finansministeriet. I en periode var han tilsluttet Sveriges Bank. 1948 blev han kabinetssekretær i udenrigsministeriet.

Og da han tiltrådte som generalsekretær i F.N. var han svensk viceudenrigsminister.

Hans magt indenfor F.N. kan være stor, for han skal ikke blot sidde og vente på, at sagerne forelægges ham, men han kan rejse en hvilken som helst sag, når han mener, den truer freden i verden.

Hvordan er han som menneske?

Ja, man ved ikke så forfærdeligt meget om ham, for han er et af de få mennesker indenfor det offentlige liv, som helst unddrager sig publicity. Men et og andet kan dog fastslås: Han er meget lidt følelsesbetonet. Han er fantastisk omhyggelig og meget krævende i sin smag. Han er næsten munkeagtig i sine livsfordringer. Han er meget lidt talende, og når han endelig taler, er det med en monoton intensivitet. Det er meget svært at trænge „bag vesten“, for

han undgår altid „privatsamtaler“. Han nægter at beskæftige sig med følelsesforviklinger. Han har ingen favoritter og føler sig ikke bundet til noget parti af sentimentale grunde.

Hans fornøjelser er rent intellektuelle. Han læser Joyce, Proust, Eliot, Rilke og Broque og beundrer Keynes og Schweitzer.

Han slapper kun af med anerkendte intellektuelle personligheder. Hans arbejdsstyrke er enorm. Han har styrket generalsekretærposten både indadtil og udadtil.

Hans gage er 366.000 kr. om året — og beløbet er skattefrit.

Dagbogsblade

5/1.

KZ-lejrenes ofre skal undersøges

Henved 300 tidligere politiske koncentrationslejringsfanger og norske krigsdeltagere, der er bosat i Osloområdet, vil i nær fremtid blive underkastet en undersøgelse, for at man kan konstatere deres helbreds-tilstand efter den behandling, de var udsat for under krigen.

Undersøgelsen vil blive iværksat under ledelse af socialmedicinsk institut, professor, dr. med. Axel Strøm, der er medlem af komiteen. Han udtaler til „Morgenbladet“, at man agter at foretage en forhåndsundersøgelse af 10—12 personer for at kunne tage stilling til, hvilket omfang de videre undersøgelser skal have.

17/1.

JANE HORNEY VAR MIN SPION

— siger „den højere“ Pancke til svensk avis

STOCKHOLM (TT). Jane Horney var spion for mig og har ved flere lejligheder fået udbetalt adskillige tusind mark, erklærer den fhv. tyske politigeneral Günther Pancke i dag over for „Aftonbladet“.

Pancke, der var SS- og politichef i Danmark under krigen, og for nogle år siden blev frigivet af danskerne, er nu forretningsmand i Hamburg.

Jane Horney's virksomhed inden for den tyske kontraspionage var ho-

vedsagelig rettet mod den engelske efterretningstjeneste.

Generalen havde aldrig personlig været i kontakt med Jane Horney. Hendes kontaktmand var kaptajn Otto Mayr-Arnold.

Udtalelsen har sin store betydning derved, at der nu må falde ro over den svenske offentlighed, der flere gange har været voldsomt ophidset i dansk-fjendtlig retning, da man mente, at hun var likvideret uden grund.

Det er rigtigt, at hun er likvideret af danske modstandsfolk. Tyskerne vidste, at hun under krigen ville vende tilbage til Danmark, og tyske soldater stod derfor en dag og ventede på hende ved København, men da man på den danske båd var klar over dette, sejlede man nordpå og likviderede hende for at frelse andre. Hun blev kastet udenbords, og der var sørget for, at liget sank til bunds. Det siges, at svenskerne fornylig har søgt at finde hendes lig nord for Helsingør.

Som forholdene lå, havde modstandsbevægelsen ingen anden udvej end at likvidere hende under besættelsen.

23/1.

Han, der frelste mit liv, hed Erik

— Hjælp mig med at finde den danske mand, der frelste mit liv, da vi var sammen i KZ-lejren Sachsenhausen i 1943. Han hed vist Erik, var skaldet og i fyrrerne.

Det er en ung jøde, Ignaz Rosenzweig, der siger sådan til „Politiken“.

— Jeg var kun 14—15 år dengang, sulten og fortvivlet, og alt var så forvirret, så jeg glemte at få rigtig besked. Mine forældre og søskende var døde i gaskamrene, og jeg var helt alene. Men så dukkede den rare dansker pludselig op. Han kom hen til mig hver eneste dag, kneb mig i kinden og trøstede mig, og han havde altid et eller andet spiseligt med til mig, for han fik pakker fra Danmark. Med dem og med sin venlighed frelste han mit liv, og det vil jeg så gerne takke ham for.

Lille Ignaz fra koncentrationslejren er nu journalist i Jerusalem.

C. C. JENSEN

Abildvej 10 Svendborg

**FYENS ANDELS-
FODERSTOFFORRETNING**
A. m. b. A.

Svendborg

AAGE FRIIS

Svendborg

**SVENDBORG KOMMUNALE
ELEKTRICITETSVÆRK**

N. DUE-PETERSEN & KRYGER

Svendborg

K. RASMUSSEN

Cigarhandler

Møllergade 10 — Tlf. 913

Svendborg

**SVENDBORG
LØVE APOTEK**

*Damgaard
Fjergensen*

AXEL BROCH A/S

Svendborg

SVEND HENRIKSEN

urmager & guldsmed

Aakirkeby

**Bag bedre-
bag med..**

Amo

melet den gule pose

A/S SVENDBORG BRYGHUS

Banken for Ringe & Omegn
AKTIESELSKAB

**Forsikringselskabet
mod stormskade,
gensidigt selskab, Ringe**

MIDTFYNS JERNSTØBERI
Aktieselskab

Ringe

25/1.

Videnskabelig afhandling om de illegale skibsruter

Dr. phil. Jørgen Hæstrup, der er kendt for sin store afhandling om den danske modstandsbevægelse, har nu etableret et samarbejde med adjunkt Ole Barfoed, Odense, for at indsamle oplysninger om besættelsestidens illegale trafik til Sverige. Disse oplysninger vil, når de engang er samlet sammen, indgå i en afhandling til rigsarkivet.

Adjunkt Barfoed har allerede indsamlet et stort materiale om denne del af den danske modstandsbevægelses arbejde, og selv om der stadig mangler arkivmateriale fra et par af de væsentligste flygtningeorganisationer, har det allerede i nogen grad været muligt at danne sig et overblik over ruternes arbejde.

Med den tyske forfølgelse af jøderne i Danmark kom der for alvor fart i de illegale ruter til Sverige, og der blev etableret en række faste ruter, først og fremmest fra Sjælland. Ad disse ruter blev ikke mindre end 96 pct. danske borgere af jødisk herkomst bragt i sikkerhed, og i alt regner man med, at ca. 18.000 danske flygtninge af de illegale ruter blev ført til Sverige.

25/1.

FØRSTE TYSKE NATO-GENERAL

Øverstkommanderende for Atlant-pagten landstyrker

Den vesttyske professor og skovarbejderson, generaløjtnant Hans Speidel vil om kort tid overtage posten som øverstkommanderende for Atlant-pagten landstyrker i Centraleuropa. Det er den første tysker, der udnævnes af Atlantpagt-landene.

Hans Speidel begyndte sin militære karriere i 1914 og studerede efter krigen historie og økonomi ved universiteterne i Berlin og Tübingen. Han tog den filosofiske doktorgrad og var i en række år historie-professor i Tübingen. Senere trådte han atter ind i militæret og blev i sidste krig generalstabschef under feltmarskal Rommel i Frankrig.

9. september 1944 blev han „befriet“ for sin post og dagen efter arresteret, sigtet for at have deltaget

i sammensværgelsen mod Hitler 20. juli samme år.

Han slap for at blive henrettet, efter sigende fordi gestapo lod sig overbevise af hans kølige logik, og sad fængslet til han blev befriet af de fremrykkende allierede tropper.

Han overtager posten den 1. april. Han afløser den franske general Marcel Carpentier, der falder for aldersgrænsen.

28/1.

DET FORVREDNE KORS

Nazismens opståen og Hitlers skændselsgerninger i fjernsynet

Det amerikanske tidsdokument, som fjernsynet bragte i dag, er beretningen om nazismens opståen, dens vækst, og dens undergang i et ragnarok, som de fleste af os har i frisk erindring. Det er det tredje tidsdokument i serien, og ligesom de øvrige bygger det i overvældende grad på autentiske optagelser fra nazismens Tyskland, tyske ugerevyer og dokumentarfilm. Det er en skildring om forførelsen af et helt folk og et forsøg på forførelse af en hel verden. I nøgterne glimt afsløres Hitlers væsen, uden noget forsøg på latterliggørelse — det farlige i hans natur og hans evner bringes tydeligt frem — bedst måske i en autentisk situation fra den tyske Reichstag, hvor Hitler i en tale besvarer en henvendelse fra præsident Roosevelt, som anmoder den tyske diktator om at afgive en forsikring om, at tredivesårige lande ikke behøver at frygte tysk aggression.

I „Det forvredne kors“ ser man Hitler give svaret — hører hans egen stemme, da han langsomt remser de lande op, som ønsker denne garanti, og hvor han latterliggør henvendelsen fra Roosevelt og river den hele forsamling med sig i et latterbrøl af ægte teutonisk art.

Nazismens skændselsgerninger skildres i små, knappe glimt, som for beboerne i et land, der har kendt nazismen, virker meget stærkt — navnlig situationer fra jødeforfølgelser i tyske byer samt situationer fra koncentrationslejrene.

Ligesom de øvrige film i serien er „Det forvredne kors“ produceret af

National Broadcasting Company for fjernsyn, og manuskriptet er forfattet af produceren Henry Salomon i samarbejde med Richard Hanser.

For et dansk publikum, som har kendt nazismen på nært hold, er det måske den film i serien, som virkede stærkest, ikke mindst ved den ægt-hed, der er i skildringen af en mand og et parti, som ikke respekterede individet, og som lo foragteligt ad det menneskelige.

28/1.

KOCH-SAGEN UDSÆTTES

Den tidligere gauleiter er alvorligt syg

Processen mod den berygtede gauleiter Erich Koch, der skulle begynde, er blevet udsat på ubestemt tid, erfares det fra velunderrettet side i Warszawa. Koch skal være alvorligt syg efter de mange år i fængsel og kan ikke stilles på anklagebænken foreløbig.

Den tidligere gauleiter i Østprøjsen skulle drages til ansvar for mord på over 200.000 jøder og 72.000 polakker, hvoraf 13.000 kvinder og 10.000 børn. Han blev udleveret til Polen fra Vesttyskland i 1950. Siden da har han siddet i fængsel i Polen, mens der indsamledes anklagemateriale imod ham.

Det var meningen, at over 100 vidner skulle have afgivet forklaring under processen. Deres udsagn fylder 12 tykke bind.

30/1.

Større interesse for besættelsestidens litteratur

På den store bogauktion i disse dage hos Hee har man kunnet spore en tendens, der er videreført fra de nærmest foregående bogauktioner: At der nu er ved at komme ny interesse for besættelsestidens litteratur. Et par år efter besættelsestidens ophør gik interessen for denne litteratur ned, og denne manglende interesse fortsattes i de kommende år, så man ofte kunne købe store værker om besættelsestiden for et par kroner eller så. I går var der 3 eksemplarer fremme af „Frit Danmarks hvidbog“. Dette 2-binds værk har været nede i 2—3 kr. I går var prisen op til 10 kr.

**SYDSJÆLLANDS
KAFFEBRÆNDERI**

Næstved

**V. KRISTOFFERSENS
BOGHANDEL A/S**

Nykøbing F. Tlf. 850292

**LOLLAND-FALSTERS
KONTORFORSYNING**

Nykøbing F.

H. HANSEN

Automobilforretning

Holeby Telefon 64

HOLEBY BRYGGERI

**TRUSTRUP
ANDELSMEJERI**

**TIRSTRUP
ANDELSMEJERI**

K. J. DAMGAARD-JENSEN

Rosenkrantzgade 12 Aarhus

**DRONNINGLUNDS
SOGN OG OMEGNS
SPARE- OG LAANEKASSE**

FORD OG FORDSON

Aut. forhandler

E. Gravesen A/S Dronninglund

M. J. MOURITSEN

Horsens

**SPAREKASSEN
I NYKØBING F.**

Landbostandens Sparekasse

Nykøbing F.

**AKTIESELSKABET
HOLEBY DIESELMOTORFABRIK**

LÆSØ GARNSPINDERI A/S

BANKEN FOR SKANDERBORG OG OMEGN

(SKANDERBORG BANK) A/S

PALÆ TEATRET

Horsens

På gensyn i »KINO«

Horsens

„HØJGLANS“

Sct. Helenevej Horsens

**HORSENS BLY-VALSEVÆRK
& METALFORRETNING A/S**

FA. SØREN JENSEN

El-Installationsforretning

Tlf. 362 Grenaa

GRENAA MOTORFABRIK

Tlf. 666

1/2.

Fru Andrea Hansen, Frederikssund, er død i en alder af 55 år. Fru Hansen udførte under besættelsen et stort arbejde i modstandsbevægelsen, bl. a. som kurér for efterretningstjenesten. En søn blev henrettet af tyskerne få dage før befrielsen.

6/2.

50 MILL. KR. TIL KZ-FANGER

Fra I. G. Farben

Det tyske industriforetagende I. G. Farben, der nu er i likvidation, har indvilget i at stille ca. 50 millioner kroner til rådighed som erstatning til de koncentrationslejr-fanger, der under krigen blev tvangsudskrevet til at arbejde for virksomheden.

45 millioner kroner går til erstatning til jøder, der som fanger i koncentrationslejren i Auschwitz blev „rekvireret“ til at bygge en fabrik for syntetisk gummi og benzin og til at arbejde på andre I. G. Farben-virksomheder. De resterende fem millioner går til ikke-jødiske „slavearbejdere“.

11/2.

„Röhm-kuppet“ trevles op ved mordproces i München

En af Hitler-tidens dramatiske episoder, nedslagtningen af det såkaldte „Röhm-kup“ den 30. juni 1934, vil efter årelange undersøgelser i nær fremtid blive optrevet ved retten i München.

På anklagebænken står to mænd, der spillede en fremtrædende rolle under blodbadet, hvormed Hitler kort efter sin magtovertagelse knuste den sidste opposition indenfor og udenfor nazipartiet. Det er den nu 64-årige Sepp Dietrich, tidligere kommandør for Leibstandarte Hitler og nu kornmand i Ludwigsburg, og den 59-årige Michael Lippert, tidligere kommandant for SS-mandskabet i koncentrationslejren Dachau, nu indehaver af et vaskeri i Wuppertal.

Anklageren, statsadvokat Karl Weiss har arbejdet i syv år med forberedelserne til processen. Henved tusind vidner er blevet afhørt, og under retssagen vil bl. a. den tidligere Gestapo-chef Rudolf Diels og den tyske „rigsbefuldmagtigede“ i Dan-

mark under besættelsen, dr. Werner Best komme i vidneskranken.

12/2.

Stalins deporterede flyttes tilbage

Sovjetregeringen har besluttet at gøre en uret, der blev begået under Stalin, god igen ved at flytte fem mindre nationalitetsgrupper tilbage til deres hjemegn fra de centralasiatiske distrikter, hvortil de blev forvist under krigen.

I 1943 og 1944 blev kalmukkerne, chechen-ingush'erne, karackaierne, kabardinerne, balkarerne, Krim-tatarerne og Volga-tyskerne tvangsflyttet fra deres hjemstavne i Sovjetunionens vestlige del og „en masse“ overført til centralasiatiske egne.

Nu har den øverste Sovjet godkendt et regeringsdekret, der bestemmer, at fem af disse folkeslag — der før deporteringen udgjorde ialt ca. 600,000 mennesker — skal

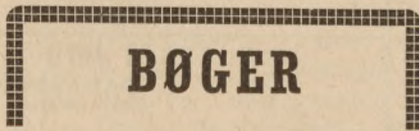
vende tilbage til de egne, de kom fra, i løbet af de næste fire år. Det formodes, at nationalistgrupperne er svundet noget ind under de 13—14 års ophold i de østlige egne.

Det hedder i dekretet, at tvangsforflytningerne har været „et brutalt brud på den leninistiske nationalitetspolitik“, hvorfor den nuværende Sovjetregering har besluttet „at gøre den uret god igen, som er blevet begået mod disse folk“.

— — —

Vi fremsatte her i Pigtraad i juni 1956 den ide, at man i Rusland nu efter bruddet med stalinismen burde frigive slavearbejderne fra lejrene. Man kunne „redde ansigtet“ ved at erklære, at slaverne var deporteret som et udslag af stalinismen. Det havde vist sig, at den var en lang kæde af forbrydelser.

Vi takker den, der har bragt vor ide videre. Bliv blot ved med det!

BØGER

Trygve Lie:

Med England i ildlinjen. Tiden. Norsk Forlag.

De Forenede Nationers tidligere generalsekretær, Trygve Lie, har i efteråret udsendt andet bind af sine krigsmemoirer under titlen „Med England i ildlinjen“. Første bind hed „Leve eller dø. Norge i krig.“

Den sidst udkomne bog omhandler tidsrummet fra juni 1940 til foråret 1942, altså fra kong Håkon og den norske regerings ankomst til London og til U.S.A.s indtræden i krigen.

Et tredje og sidste bind af memoirerne bliver færdigt til udgivelse i 1958.

Som forsynings- og skibsfartsministre og senere udenrigsminister i den norske eksilregering var Trygve Lie i første række i det krigsførende England i de mørke år, da nazismen syntes at skulle oversvømme hele Europa.

Bogen giver et stærkt indtryk af de mange besværligheder, der var at kæmpe mod, både på ude- og hjemmefronten.

Det gjaldt for den norske regering i England om først og fremmest at vinde sømændene, der sejlede på de frie have med norske skibe. Alle skibe skulle samles under „Nortraship“, den kæmpeadministration, der i krigsårene ledede hele den norske handelsflåde, der blev indsat i forsynings-tjeneste for at komme det nødstedte England til hjælp.

Indtægterne fra „Nortraship“ finansierede den norske regering under hele krigen og indtjente enorme summer, der kom Norge tilgode efter krigen.

Mange problemer meldte sig for den norske eksilregering i disse første mørke år, hvor England til sidst stod som eneste modstander mod Hitler, efter at hele Europa var nedkæmpet. Land efter land havde måttet give op, og England var stærkt truet, men bed tænderne sammen i nødens stund og red stormen af.

Norge følte sig helt svigtet af sine skandinaviske broderlande. Finland gik mod Rusland og blev således senere allieret med Tyskland, medens Sverige forblev neutralt, men syntes at favorisere Tyskland på flere punkter — ikke mindst ved fortsatte malmtransporter og transitrejser for tyske soldater. Også Danmark, følte

A/S HOKI

Indkøbsafdelingen
Hovedkontoret
Horsens

FOGS JERNHANDEL A/S

Horsens

R. B. BURCHARDT NIELSEN & CO. A/S

Tlf. 3400   Horsens

AKTIESELSKABET CHR. NIELSENS EFTF. ARMATURFABRIK

Havnen   Horsens

PAASCH & LARSEN, PETERSEN

Aktieselskab
Horsens

„JETTE“

Borgergade 1   Horsens

DANSK METAL- ÆTSEVÆRK A/S

Horsens

ARBEJDERNES FÆLLESBAGERI A/S

Horsens

TH. BUSSE

Horsens

BRDR. SCHUR HORSENS A/S

Horsens Landbobank A/S

HORSENS BANK

AKTIESELSKAB

AKTIESELSKABET HORSENS SØLVVAREFABRIK

Brdr. W. & S. Sørensen

Horsens Jern- & Stålforretning A/S

GARAGEKOMPAGNIET A/S

Horsens

MIDTJYDSK SMØREXPORT-FORENING

Horsens

HORSENS FOLKEBLAD

HORSENS TRÆLASTHANDEL

AKTIESELSKAB

Hede Niensens Fabriker A/S

Horsens

man, havde svigtet, der var ikke blevet kæmpet, og rapporterne meldte om samarbejdsvilje hos danske myndigheder og i handelsverdenen overfor det sejrende Tyskland.

Man får af bogen et levende indtryk af det dårlige omdømme, Danmark havde i disse første krigsår i England og den frie verden.

Også med hjemmefronten havde den norske regering sine kvaler. Man kunne ikke altid hjemme i det besatte Norge forstå de beslutninger, der blev truffet i London, og man gav udtryk for, at man mente, det var ulige lettere at sidde i relativ sikkerhed i England og befale nordmændene hjemme at holde ud og gøre modstand.

Selv med englænderne måtte regeringen tage mangen en tårn, for man glemte gerne at tage dem med på råd, når vigtige begivenheder, som gjaldt Norge, skulle forberedes.

Alle de nyheder, der kom udefra i disse første år, var dårlige: meddelelser om fortsatte tyske sejre og om nederlag på nederlag for Englands allierede.

Først i juni 1941 begyndte det at lysne igen. Tyskland gik ind i Rusland og havde dermed delt sin front op og fået en modstander, der viste sig ikke at kunne løbes overende, som Hitler havde troet.

Det næste lyspunkt for England var U.S.A.s indtræden i krigen som følge af japanernes angreb på flådebasen Pearl Harbour uden krigserklæring. Stemningen i de bredere lag i U.S.A. havde været stærkt mod indblanding i krigen, men overfaldet skabte en bølge af raseri og had, og dermed vendte stemningen, og England fik en slagkraftig allieret i kampen mod nazismen.

Til trods for at de skandinaviske lande gik forskellige veje, var det Trygve Lie og den norske regerings mening, at man i efterkrigstiden måtte finde sammen igen, og ikke blot måtte Norden stå sammen, men også Atlanterhavslændene måtte være i kontakt. I virkeligheden skabtes i disse år grundlaget for De Forenede Nationer og Nato, og det var naturligt, at det blev Trygve Lie, der blev den første generalsekretær for FN.

Trygve Lies bog er meget inter-

essant at læse og nødvendig at kende for den, der ønsker at vide noget om baggrunden for de ting, der skete under krigen og efter denne.

Man må med spænding afvente det tredje og sidste bind i rækken.

OLAV HOLST.

Károly Kovács:

Den ungarske Tragedie.

Forlaget Aros. Kr. 2,—.

(Overskuddet ved salget tilfalder Ungarnshjælpen).

Károly Kovács var den første ungarske flygtning, der kom til Danmark, „adopteret“ af Århus studenterforening. I en række artikler i Aarhus Stiftstidende har han fortalt om sine oplevelser under revolutionen, og artiklerne er nu samlet i et lille hæfte, der nok er værd at læse.

Kovács deltog aktivt i de første 6 dages frihedskampe i Budapest, kom med et tog til sin hjemby Sopron d. 30. okt. og hørte her i radioen søndag d. 4. nov. Imre Nagy's fortvivlede opråb til Vesten om hjælp, og besluttede øjeblikkelig at flygte. Han kom over grænsen til Østrig efter 4 timers farefuld vandring. Det, der gør det største indtryk i hans beretning, er skildringerne af den ungarske hverdag under en kommunistisk regering.

I 1948 blev der indført personkort for alle borgere. Han fik på sit kort påtegningen „dårlig“ på grund af sin afstemning (hans far havde været embedsmand i hæren), og det betød bl. a., at han ikke umiddelbart kunne få lov til efter studentereksamen at fortsætte på noget universitet. Han måtte først gøre sig fortjent til det. Derfor meldte han sig som almindelig arbejder (slider) på en elektrisk fabrik og arbejdede her i 3 år. Forholdene på fabriken var fantastiske. Fabriken var som alle fabriker i folkedemokratierne „folkeejede“, men alle fra direktøren og nedefter „organiserede“ alt, hvad der overhovedet kunne omsættes til penge. Drivremme var f. eks. meget eftertragtede, de blev brugt til at forsåle sko. Søm kunne man bytte til brød o. s. v. Interessen for at lave et ordentligt stykke arbejde var lig nul, da ingen af arbejderne mærkede nogetsom-

helst til resultaterne af deres arbejde, selv ikke hvis normen blev overskredet. Alle varerne blev eksporteret til Sovjet til underpriser.

Det mest tragiske er måske, at forholdet mellem slagordene, løfterne, og så realiteterne: folkets levestandard, var så himmelråbende. Folkeejede var fabrikerne kun på papiret. I virkeligheden udbyttede staten og partiet gennem sine repræsentanter på arbejdspladsen: Direktøren, partisekretæren og fagforeningslederen, arbejderne til fordel for Sovjet, der gennem Rakosi-regeringen holdt folket nede på et eksistensminimum. Det turde være en parodi på en arbejder-regering. Og her er forklaringen på, at arbejderne sammen med alle andre folkegrupper rejste sig i kamp mod et sådant system.

Heri ligger også forklaringen på, at der endnu den dag i dag kæmpes i Ungarn. Arbejderne har fået nok, de tror ikke på løfterne, de tror ikke på fraserne, 10 års kommunisme har udryddet kommunismen. De er ikke blevet tilhængere af det kapitalistiske system, men siger, hvis det er kommunisme det, der er praktiseret i vort land, så fri os for kommunisme. Arbejderne er stadig socialister, det er Kovács også; ingen ønsker Horthy-tiden eller nazismen tilbage. Det ungarske folk ønsker blot een ting: at alle løfterne, slagordene, skal blive holdt. Det vil de ikke blive af Kadar, derfor kæmpes der stadig i Budapest's gader. Måske ikke med våben i hånd, men underjordisk. Den usynlige front, som vi også har kendt, kan aldrig overvindes.

Læs Kovács lille bog, hans opfattelse af den vestlige verden er nok lidt for rosenrød. Alt her er jo ikke idyl, tværtimod, men han fortæller, at han fik chock, da han kom til Wien. Lysene, livet, bilerne, alt var anderledes end i Budapest; det, han så, er jo kun overfladen, bag ligger også fattigdommen, men trods alt er bedraget her i Vest ikke så kæmpemæssigt, som det er og har været i Ungarn, hvor et helt folk gennem 10 år har fået at vide, at det var folkedemokratisk, regeret af folket ved folket i socialismens navn. Deri ligger den store tragedie.

MOGENS RYEFELT.

B. P. GAS A/S

Aarhus

Murermester

Anker Jakobsen

Dalgas Avenue 43
Tlf. 2 04 88 Aarhus

HAMMEL BANK

Filial af A/S Århus Privatbank

HAMMEL

DAMP-, SAV- & HØVLEVÆRK
SAMT TØMMERHANDEL

Hammel & omegns brugsforening

M. Christensen,
uddeler

Wilcken & Wulff

Lille Torv 6 A Aarhus

KØBMAND E. JOHANSEN

Hornslet

HORNSLET RADIO

Mølgaard Andersen
Tlf. Hornslet 183

DALSGAARDS MAGASIN

Tlf. 97 Mørke

Handelsbanken i Aarhus

Filial af Aktieselskabet Københavns Handelsbank

Dansk Andels Kulforretning

A. m. b. A.

AARHUS STEVEDORE CO.

MURER- OG ENTREPRENØRFIRMA

EJNER MIKKELSEN A/S

Aarhus

UNITED DANISH BUTTER EXPORT ASSOCIATIONS

Aarhus

SCT. NICOLAUSKILDE, BRØNDANSTALT

Aarhus

AARHUS FRUGT AUKTION ved Artom Rand

ARBEJDERNES ANDELS BOLIGFORENING Aarhus

FRIISENBORG HERREGAARDSMEJERI Hammel

<p>M. MADSEN Vestergade 7   Silkeborg</p>
<p>Chr. Schou INGENIØR M. af I. Silkeborg</p>
<p>MIDTJYDSK TRÆLASTHANDEL Silkeborg</p>
<p>SILKEBORG AVIS</p>
<p>KNUD SØRENSEN Arkitekt M. A. A. Tlf. 1087   Silkeborg</p>
<p>SILKEBORG MØBELFABRIK Telf. 1410</p>
<p>WISSING & JENSEN A/S Silkeborg</p>
<p>NIELSEN & SKOU PETERSEN A/S Isenkram en gros Tlf. 3434   Kolding</p>
<p>KOLDING SALATFABRIK Telf. 1738</p>
<p>HOU SKIBS- & BADEBYGGERI A. Petersen</p>
<p>R. RASMUSSEN Telf. Hou 101 Korn — Foderstoffer Kolonial — Isenkram</p>
<p>INTERNATIONAL TRANSPORT H. P. Therkelsen Krusaa . Telex 3313 . Tlf. 7 14 54</p>

<p>DANSK KJOLE-INDUSTRI A/S Silkeborg</p>
<p>AKTIESELSKABET SILKEBORG BANK</p>
<p>AKTIESELSKABET HANDELS- OG LANDBRUGSBANKEN I SILKEBORG</p>
<p>Silkeborg Andels-Svineslagteri</p>
<p>WINKLER & WINSLØV Silkeborg</p>
<p>Silkeborg Husholdningsskole A/S</p>
<p>Dansk Konfektions-Industri A/S Silkeborg</p>
<p>AKTIESELSKABET E. RASMUSSEN FREDERICIA MASKIN- OG ELEKTROMEK. FABRIKER</p>
<p>AKTIESELSKABET JUTLANDIA CHEESE COMPANY SKØDSTRUP</p>

HØJSKOLEFORSTANDER PÅ GLAT-IS

Foretrækker russisk styre
fremfor en ny krig.

Forstanderen for St. Restrup Husmandsskole, Sv. Haugård har delta- get i en rejse til Rusland og har her overfor en amerikansk journalist udtalt: Det danske folk vil foretrække russisk styre fremfor en ny krig.

Den omtalte journalist hedder Marguerite Higgins og har gengivet udtalelsen i en bog, der er udkommet i staterne.

Det er meget beklageligt, at en privatmand rejser til Rusland og udtaler sig på det danske folks vegne. Journalisten gjorde da også opmærksom på, at udtalelsen ligefrem kunne friste russerne til at marchere ind i Danmark, men hun fik det svar: Det er der ikke noget at gøre ved.

En sådan udtalelse er jo direkte landsskadelig. En trøst er det dog, at samtlige dagblade — med undtagelse af Land og Folk — har taget afstand fra udtalelsen.

En mand, der i 1939 var rejst til Tyskland og havde udtalt, at han foretrak tysk besættelse fremfor en ny krig, ville vi jo alle have stemplet som landsforrædder.

Var sagen ikke så alvorlig, kunne man jo med et smil på læben notere sig, at St. Restrup overgiver sig uden sværdslag. Hr. Haugård må have en flov smag i munden ved tanken om, at russerne har fået rig valuta for den kaviar, de har ofret på ham.

Der ligger bag hr. H.s ord i Rusland den opfattelse, at alt må ofres for ordet fred. Selv om landet synker i den dybeste armod, fordi det siger nej til undertrykkerne, siger nej til

deportationerne til Sibirien, må vi alligevel ikke gribe til våben, selv om mennesker pines og dræbes, blot fordi de ikke passer det regime, der vil herske. Fremfor alt må vi have fred. Men kan man kalde en sådan tilstand fred. Det er ialtfald ikke det, vi andre forstår ved fred.

Det er meget beklageligt, at man betror en mand som hr. Haugård en fremtrædende plads som ungdomsopdrager. Han synes alt for velegnet til at forplumre begreberne for den opvoksende ungdom.

Rektor Chr. Nielsen har udfordret hr. H. til en radioduel, men radioen vil ikke lægge mikrofon til. Billedbladet har spurgt 12 af vidt forskelligt erhverv om deres mening. En kommunistisk trykkeriarbejder og en husmoder på 23 med 2 børn foretrækker russisk besættelse fremfor en ny krig. De 10 er af en anden mening.

GRÅSTEN HUSHOLDNINGSSKOLE Olga Reppien & Ebba Drewes 5 mdr.s husholdningsskole
Carl C. Biehl Bogtrykkeri - Papir en gros Graasten
Petersen & Knudsen Padborg
Det er BERGIS når det gælder FOTO Nørregade 8 Padborg
H. Christiansen Statsaut. skibsmægler Egersund Tlf. 51731 — Telex 3258 Telegr.-adr.: Befragter
AUGUSTENBORG TRÆLAST- OG TØMMERHANDEL A/S

BROAGER TRÆLASTHANDEL og TRÆVAREFABRIK AKTIESELSKAB	
BROAGER SPARE- OG LAANEKASSE	
FROSLEV SAVVÆRK & EMBALLAGEFABRIK Padborg	
HANS KNUDSEN JERN- & STAALFORRETNING A/S Sønderborg	
KULHANDEL AKTIESELSKAB Sønderborg	
OVE E. BRUUN Kartonnage- og æske industri Sønderborg - Tlf. 3314	SØNDERBORG BOGTRYKKERI St. Rådhusgade 8 Tlf. 3479
ALS FLØDE IS Sønderborg	ALSISK FRØAVL A/S Tlf. 3618 — 3631 Sønderborg
SYDJYDSK ANDELS-FJERKRÆSLAGTERI Vamdrup — Telf. 88	Sparekassen Vamdrup.

“Pigtråd,, nr. 1 1950 efterlyses

En far vil så gerne have fat i Pigtraad nummer 1 for 1950. Bladet indeholder en artikel om hans søn, der faldt i frihedskampen. Han vil gerne betale en daler for at få bladet.

Kan De finde nummeret, og kan De tænke Dem at undvære det, bedes De sende det til Pigtraads redaktion, Slagelsegade 9, 2. Kbh. Ø.

Din næste er den, der er dig nærmest

Hjørrings borgmester, forhenværende kirkeminister, provst Carl Hermansen siger i en samtale med BT's medarbejder Hj. Havelund blandt andet:

Man skal være varsom med sine medmennesker. Man véd aldrig, hvor dybt man rammer dem. Da jeg havde skrevet en kronik om selvmord, fik jeg et brev fra en unavngiven, som indledte sådan: Når De modtager dette, er jeg ikke længere blandt de levendes tal, men jeg ønsker at sige Dem tak, fordi De ikke over for mennesker, der tager deres eget liv, optrådte som dommeren, men havde medlidenhed.

I brevet fortalte han sin historie. Dens kerne var, at han var blevet holdt nede. Det viser, hvor forfærdeligt det er at sætte sig på andre mennesker. Vi véd så lidt om hinanden, og vi véd ikke om det menneske, vi holder nede, er i en sådan stilling, at det pludselig kan gå sjæleligt helt i stykker.

Livet er så ubeskriveligt skønt, og vi må ikke hindre andre i glæderne, men tjene og hjælpe dem. Det er slet ikke noget idealistisk sludder, men noget rent praktisk. Det er det, der er det karske i bibelens tale om næsten. Hvem er din næste. Det er den, der er dig næst. Det er ikke at strikke strømper til hedningebørn. Din næste er den, du sidder på kontor med eller arbejder ved siden af i fabriken.

I stedet for at erkende det, går vi og ødelægger livet for hinanden.

Det kongelige Bibliotek beder om en håndsrækning

I sin egenskab af museum for den danske litteratur i videste forstand tillader Det kgl. Biblioteks danske afdeling, der jo er det danske nationalbibliotek, sig at rette en henvendelse til alle, der får bøger og artikler trykt i udlandet, for at bede om deres hjælp.

Det kgl. Biblioteks danske afdeling modtager som bekendt sin væsentligste tilvækst ved lovbealet pligt-aflevering af de danske bogtrykkeres produktion; men til den danske litteratur på nationalbiblioteket hører også arbejder af danskere, trykt i udlandet, hvadenten der er tale om originalpublikationer eller oversættelser fra danske udgaver. Sådanne arbejder har biblioteket kun krav på, hvis en dansk forlægger er med i udgivelsen, og biblioteket søger derfor ad forskellige veje at holde sig bedst muligt orienteret om, hvad der kommer af danske bøger udenfor grænserne. Et særligt problem frembyder arbejder af danske offentliggjort i udenlandske tidsskrifter. Tidsskrift-artikler spiller jo i vor tid en stadig større rolle, men det er meget vanskeligt for et bibliotek at skaffe sig overblik over hele produktionen. Bibliotekets særtryksamling er derfor langt mere ufuldstændig end samlingen af udenlandske danica i bogform.

For at kunne opbygge en så fuldstændig samling som muligt af den danske litteratur i videste forstand tillader biblioteket sig derfor at bede Dem om hjælp. Når talen er om bøger, beder man om at få meddelt, at de er kommet, og hvor de er kommet, medmindre det er bejligt for forfatteren direkte at give eller sælge et eksemplar til biblioteket. For artiklernes vedkommende vil biblioteket med tak modtage et særtryk eller enkelthæfte af de tidsskrifter, samleværker etc., hvortil landsmænd har ydet bidrag.

Henvendelsen gælder alle emner og faggrupper, både skønlitteratur, skole- og lærebøger og videnskabelige arbejder. I det omfang, forfatterne ligger inde med undværlige eksemplarer af ældre arbejder, vil man også være taknemmelig for at få meddelelse herom for at kunne undersøge, om biblioteket i forvejen har eksemplarer af disse i bog- eller særtryksamlingen; denne henvendelse gælder ikke mindst ikke-humanistiske forskere, hvis arbejder offentliggjort i udenlandske tidsskrifter danske afdelings særtryksamling kun i ringe omfang kan siges at dække.

Henvendelser i denne sag bedes rettet til: Det kgl. Bibliotek, danske afdeling, Christians Brygge 8, København K.

Stipendier

fra »Fonden for dansk-norsk samarbejde studieophold i Norge

Ifølge fondens fundats skal denne bidrage til øget forståelse og samarbejde mellem Norge og Danmark på kulturelle og andre områder. Fondens stipendier fordeles efter fundatsen indenfor følgende grupper: arbejdere, erhvervene, kirken, kunsten, skolen og videnskaben og ved uddelingen vil der især blive lagt vægt på, at opholdet sætter pågældende i stand til at gennemføre videregående studier, ansøgeren ikke kan gennemføre i Danmark. Foruden stipendier til studier i Norge uddeles enkelte opholdsstipendier til fondens ejendom „Schæffergården“, til danske, der søger videre- eller specialuddannelse indenfor ovennævnte grupper.

Ansøgning om stipendium til stipendieåret 1. juli 1957 til 30. juli 1958 må for at komme i betragtning være fonden i hænde senest **6. marts 1957**. Ansøgningsskema fås med skriftlig eller telefonisk henvendelse til fondens sekretariat: Schæffergården, Ermelundsvej 105, København Gentofte. Telefon Gentofte 6065.

Gestapofangerne i København

Foreningen Gestapofangerne i København holdt generalforsamling i Kvindernes Bygning torsdag den 24. januar. Tidspunktet var rykket noget frem for at imødekomme oppositionens ønsker.

Formanden, instrumentmager Viggo Clemmensen, aflagde beretning. Denne kom til afstemning fire gange. Den sidste var skriftlig og gav til resultat, at beretningen godkendtes med 24 stemmer for, 22 imod, mens 2 var blanke.

Kassereren havde indsendt regnskabet til revision på et meget sent tidspunkt, og da revisionen ikke kunne tiltræde det i den forelagte form, kunne det ikke fremlægges på generalforsamlingen. Der nedsattes et tremands-udvalg, der skal foretage en kritisk gennemgang af regnskabets 14 dage efter denne gennemgang skal der indkaldes til møde på ny, så generalforsamlingen kan afsluttes.